

Quicksan Archeologie

Tienboerenweg 15A, Mijdrecht

Gemeente De Ronde Venen

In opdracht van : Rho Adviseurs
Auteur : drs. S. Moerman
Projectnummer : 53950118
Versie : 1.0

© Noordwijk, maart 2018

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijkseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk

T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGEVEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

www.idds.nl

INHOUDSOPGAVE:

1. INLEIDING	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek	3
1.3. Ligging van het plangebied	3
1.4. Werkwijze	3
2. QUICKSCAN	4
2.1. Geologie, geomorfologie en bodem	4
2.2. Archeologische en (bouw)historische waarden.....	5
2.3. Historische situatie en mogelijke verstoringen	6
3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8
3.1. Conclusies	8
3.2. Aanbevelingen.....	8
LITERATUUR	9
 BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Periodentabel	

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van Rho Adviseurs heeft IDDS Archeologie een archeologische quickscan uitgevoerd voor een plangebied aan de Tienboerenweg 15A in Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen. Aanleiding voor dit onderzoek is de geplande nieuwbouw van een loods met een oppervlakte van 1863 m². De diepte van de bodemverstoring die hierdoor optreedt is onbekend, maar er wordt uitgegaan van een verstoring van maximaal 2,0 m -mv. Hierbij is de kans aanwezig dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

Op het bestemmingsplan Buitengebied West (voorontwerp d.d. 16-05-2017) ligt het plangebied van noord naar zuid in zones met dubbelbestemming Archeologisch waardevol verwachtingsgebied 2, 4 en 6. De vrijstellingsgrenzen zijn 30 cm en respectievelijk 200 m², 1000 m² en 1 ha. Deze worden door de geplande nieuwbouw overschreden.

1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek

Een quickscan is een beperkt bureauonderzoek en heeft tot doel om in een vroeg stadium van de planvorming een inschatting te geven of, in hoeverre en op welke manier archeologisch onderzoek noodzakelijk zal zijn alvorens graafwerkzaamheden plaats gaan vinden in het kader van de planvorming. Deze quickscan kan niet beschouwd worden als een onderdeel van een inventariserend archeologisch onderzoek.

1.3. Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt direct ten zuiden van de bestaande bebouwing aan de Tienboerenweg 15A (Bijlage 1). Het te verstoren gedeelte van het terrein is 1863 m² groot.

1.4. Werkwijze

Bij het opstellen van deze quickscan is gebruik gemaakt van archeologische beleidskaart van de gemeente en van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), de archeologische monumentenkaart (AMK) en ARCHIS-III van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Ook is aanvullende informatie verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder diverse topografische kaarten.

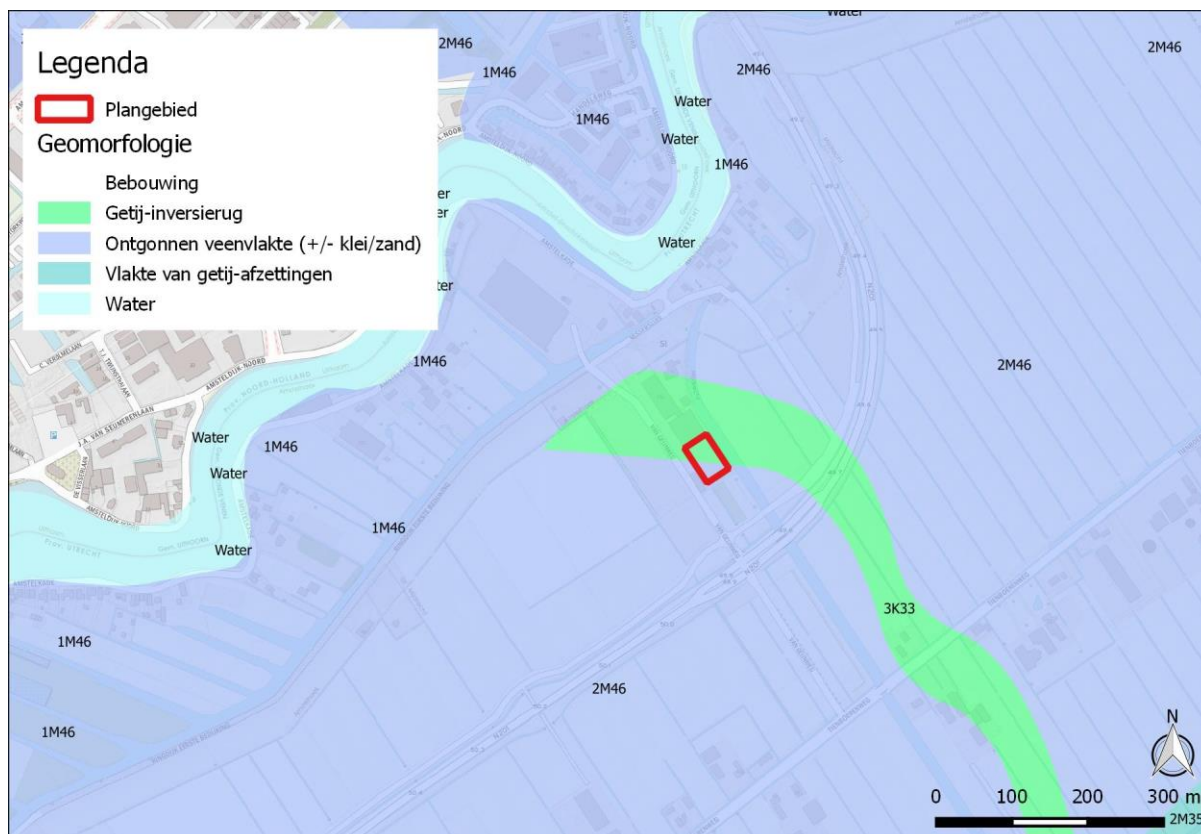
Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaarten van Nederland (via Archis) en de Rijn-Maas delta (Cohen e.a. 2012) gebruikt. Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit beschikbare achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Voor de in deze quickscan gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 2.

2. Quickscan

2.1. Geologie, geomorfologie en bodem

Op de geomorfologische kaart van Nederland ligt het grootste deel van het plangebied op een getij-inversierug (kreekrug). Op basis van geologische informatie dateren Norde en Van der Roest (2007) deze kreek in het Midden Neolithicum (fase Calais III). Vanaf de Bronstijd raakte de kust afgesloten met strandwallen en ontstond daarachter een groot veengebied. In deze periode zal de kreekrug met veen zijn afgedekt.

Figuur 1: Het plangebied op de geomorfologische kaart.

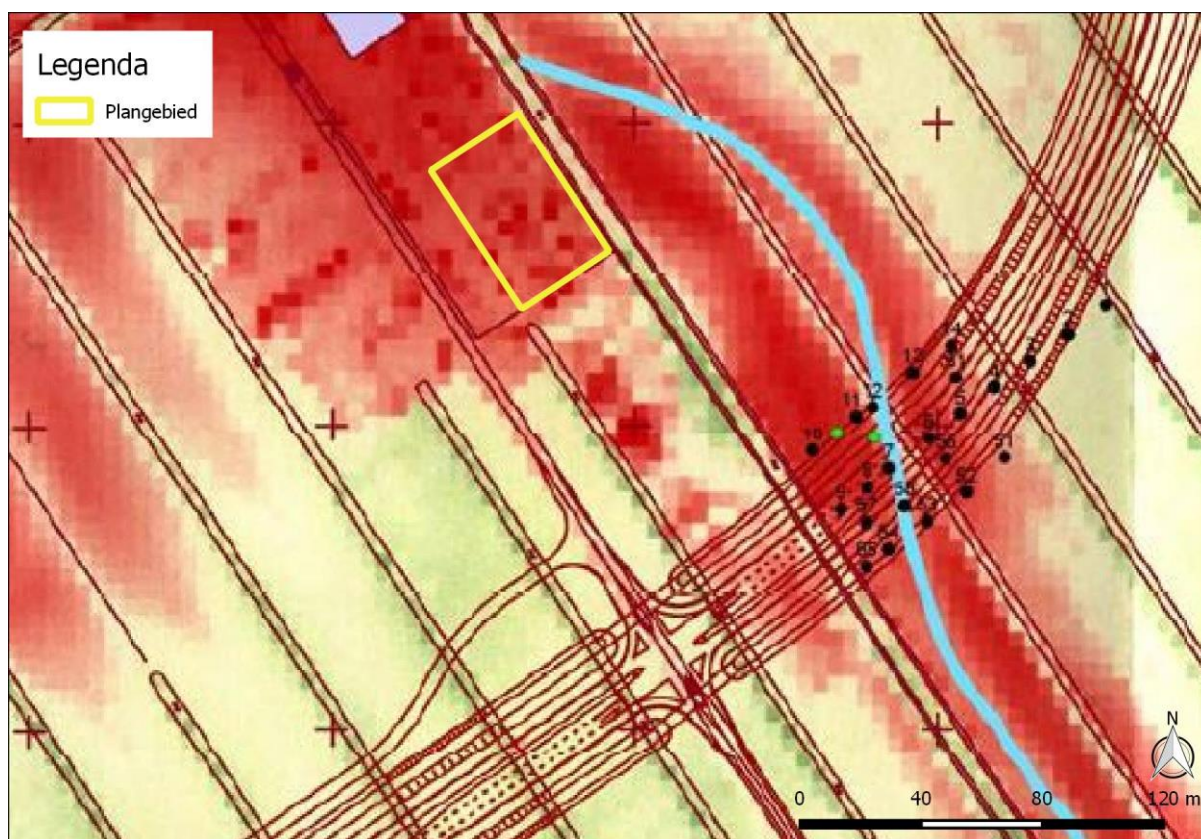
Het overige deel van het plangebied ligt op een ontgonnen veenvlakte (+/- klei/zand).

Ten noorden van het plangebied stroomt de Amstel. Deze veenstroom was actief van 2857 tot 1577 BP (ca. 907 voor Chr. tot 373 na Chr.). Benedenstroomse delen zijn nog langer actief geweest. De afdamming van de Amstel in Amsterdam vond waarschijnlijk plaats tussen 1265 en 1275 na Chr. (Cohen e.a. 2012).

Op de bodemkaart van Nederland ligt het plangebied op moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of een moerige tussenlaag en een niet-gerijpte kleiondergrond (Wo/pMo80).

Ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van de provinciale weg N201, is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd (Norde / van der Roest 2007). Er werd geconcludeerd dat de kreekrug waarschijnlijk zeer goed bewaard was gebleven: aan het veld waren duidelijk de verhogingen van de oeverwallen en de depressie van de restgeul zichtbaar. Tijdens het booronderzoek bestond de toplaag uit donkerbruin, kleihoudend veraard veen (restveen) met een gemiddelde dikte van 25 cm. In de boringen buiten de kreekrug ging de toplaag over in een humusrijke klei. Deze kleilaag was tot 70 à 80 cm –mv matig stevig en werd daaronder slap. Het betreft oude zeeklei. Van de kreekrug zijn de oeverafzettingen en restgeul aangetroffen in de boringen. De oeverafzettingen waren 60 tot 175 cm dik. De restgeul was opgevuld met een veenpakket van 90 cm dik. Onder de oeverafzettingen en de

opvulling van de restgeul werd (matig) slappe klei aangetroffen. In twee boringen (nrs. 59 en 60), gezet direct buiten de restgeul, werd op een diepte van 1,50 m –mv een 5-10 cm dikke zandige laag aangetroffen. Deze laag werd als mogelijk archeologisch niveau beschouwd en is bemonsterd voor archeologische indicatoren zoals houtskool of zaden van cultuurgewassen. Uit de analyse bleek dat het monster afkomstig was uit een natuurlijk brak milieu, en dan met name een milieu waarin jaarlijks kale plekken ontstaan, bijvoorbeeld door overstromingen in bepaalde seizoenen. Als potentiële archeologische indicatoren werden één mogelijk akkeronkruid aangetroffen en een kleine hoeveelheid houtskool. Beide kunnen echter ook een natuurlijke oorsprong hebben. Vervolgonderzoek is niet uitgevoerd.

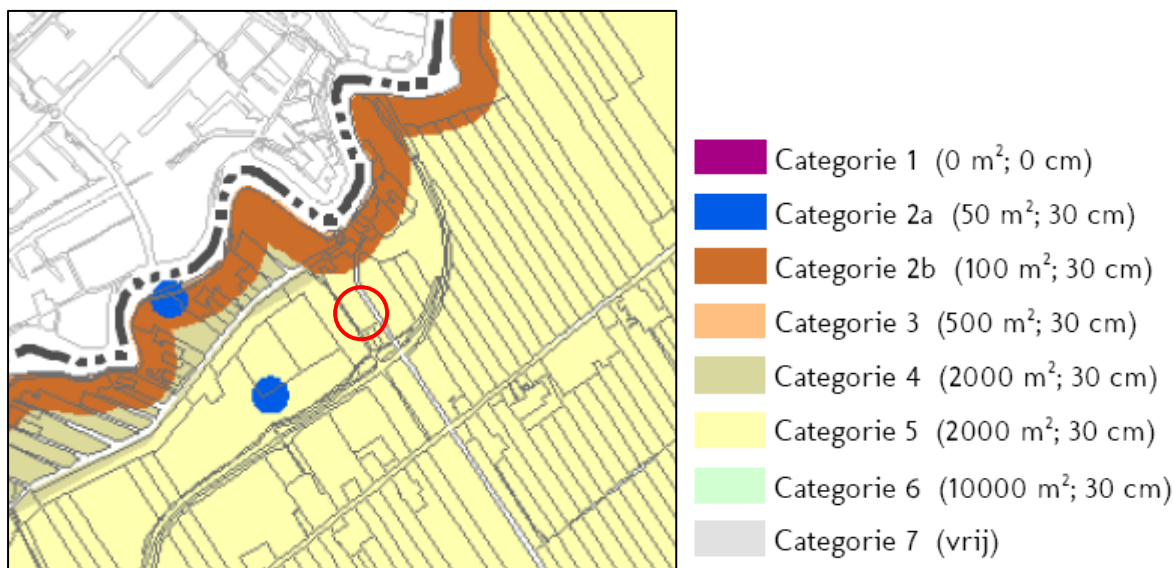

Figuur 2: De ligging van het plangebied in relatie tot de resultaten van het onderzoek van Norde en Van der Roest uit 2007. De rode delen geven een relatief hoge ligging van het landschap aan. Op basis hiervan en op basis van de boringen is de loop van de geul (blauw) gereconstrueerd.

2.2. Archeologische en (bouw)historische waarden

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht en ook zijn er geen vondsten gemeld. In het plangebied zijn voor zover bekend geen ondergrondse bouwhistorische waarden aanwezig.

In 2017 is het archeologisch beleid van de gemeente De Ronde Venen geactualiseerd. Het plangebied valt binnen categorie 5. Er is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij ingrepen die groter zijn dan 2000 m² en dieper reiken dan 30 cm (Figuur 3).

Figuur 3: Het plangebied (rood omcirkeld) op de archeologische beleidskaart van de gemeente De Ronde Venen (actualisatie 2017).

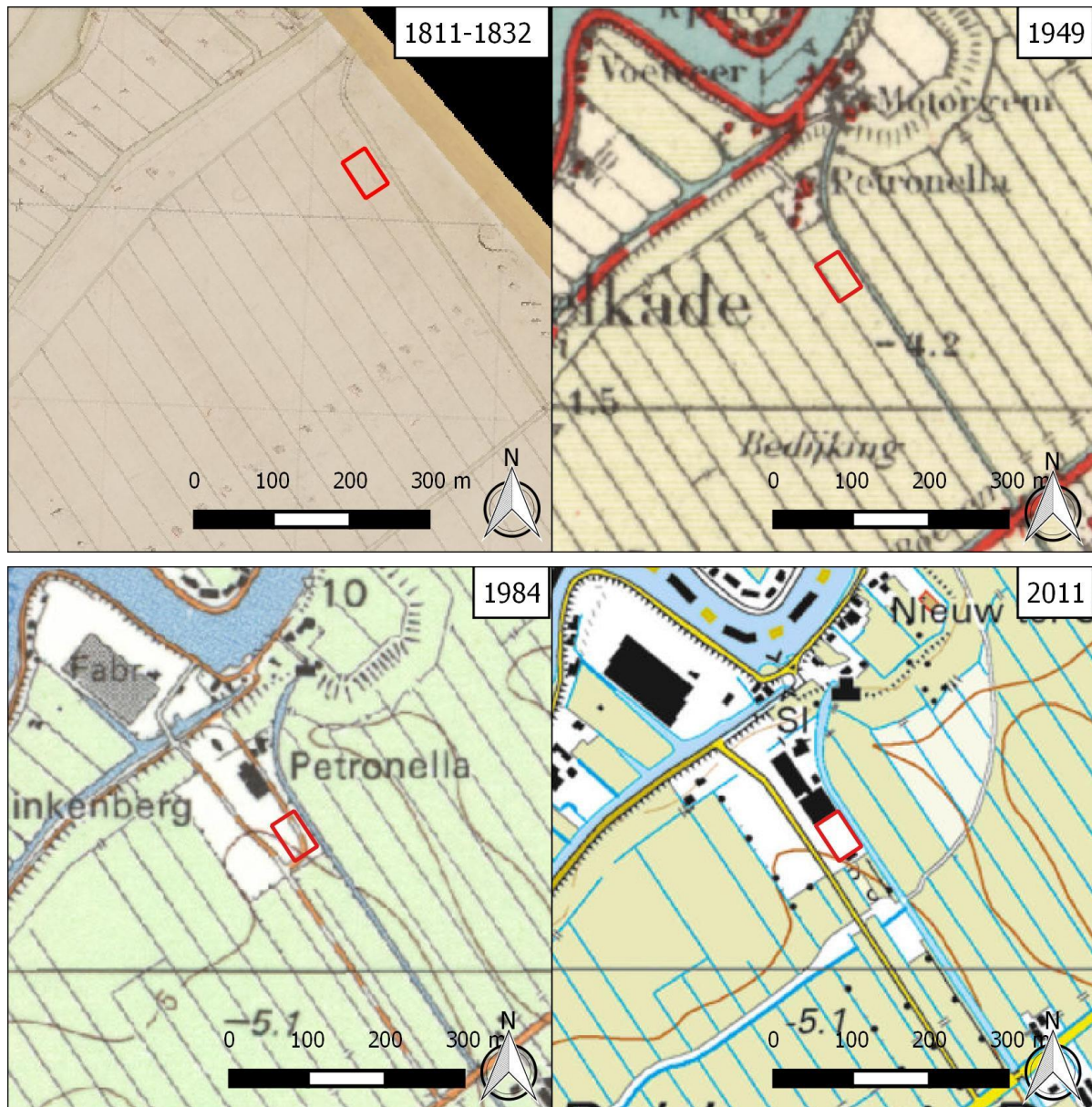
Bij de onderzoeken in de omgeving is gekeken naar onderzoeken die op dezelfde kreekgeul zijn uitgevoerd als het plangebied. Enkele onderzoeken ten noorden van het plangebied, nabij de Amstel, zijn daarom buiten beschouwing gelaten.

Bij onderzoek ten behoeve van de aanleg van de provinciale weg N201 ten zuiden van het plangebied (Archisnr. 2134296100; Norde / van der Roest 2007; Figuur 2) is vastgesteld dat in de ondergrond sprake was van goed geconserveerde geulafzettingen (zie ook paragraaf geomorfologie en bodem). Een zandlaag op de oever van de geul werd als potentieel archeologisch niveau beschouwd, maar hierin werden geen eenduidige archeologische indicatoren aangetroffen. Nader onderzoek in de vorm van een archeologische begeleiding van de aanleg van de weg werd geadviseerd, maar is voor zover uit Archis bekend niet uitgevoerd.

Voor de verbreding van de watergang langs de oostzijde van het plangebied is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (Archisnr. 2319673100; Koster 2011). Er werd een begeleiding geadviseerd in die delen van de watergang die volgens de gemeentelijke beleidskaart een hoge verwachting hebben, maar deze is voor zover bekend niet uitgevoerd.

2.3. Historische situatie en mogelijke verstoringen

Op de kadastrale kaart van 1811-1832, en de bijbehorende legger, is te zien dat het plangebied in gebruik was als rietland (Figuur 4). De percelen waren destijds nog niet in particulier eigendom. Het plangebied ligt binnen de Eerste bedijking der Mijdrechtse droogmakerij, die stamt uit 1852 (www.proosdijlanden.nl). Vermoedelijk ging het dus om een onder water gelopen dan wel zeer nat gebied dat men bezig was droog te leggen. Het ontstaan van dit gebied is het gevolg van de ontginning van het veengebied vanaf de Late Middeleeuwen en met name van de grootschalige turfwinning vanaf de 17^e eeuw.

Figuur 4: Het plangebied (rood omlijnd) op diverse historische kaarten.

Topografische kaarten zijn beschikbaar vanaf het einde van de 19^e eeuw. Op die kaarten is het plangebied in gebruik als grasland. Deze situatie verandert pas vanaf de kaart van 1984, waarop het plangebied onderdeel uitmaakt van het erf van de ten noorden gelegen bebouwing en er bovendien een weg door het plangebied heen loopt. Deze weg is op de kaart van 2011 weer verdwenen.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1. Conclusies

Uit de quickscan blijkt dat het plangebied grotendeels op een getij-inversierug uit het Midden Neolithicum gelegen is. De restgeul is opgevuld met veen en was daardoor waarschijnlijk niet bijzonder gunstig voor bewoning. De zandige, relatief hoog gelegen, oeverafzettingen waren dat echter wel. Deze kunnen bewoonbaar zijn geweest vanaf het ontstaan van de kreek in het Midden Neolithicum tot aan de afdekking met veen ergens in de Bronstijd. Er kunnen sporen van bewoning voorkomen zoals paalkuilen, greppels, huisplattegronden, en vondsten zoals keramiek en vuursteen. Deze resten kunnen worden verwacht op of in de oeverafzettingen, onder een eventuele laag restveen.

Buiten de kreekafzettingen worden geen archeologische resten verwacht. Hier bevindt zich een landschap van getijde-afzettingen onder een laagje restveen. De getijde-afzettingen waren vergelijkbaar met de huidige Waddenzee en daardoor ongeschikt voor bewoning. Het veenpakket dat vanaf de Bronstijd hierop is ontstaan was eveneens ongeschikt voor bewoning en is bovendien grotendeels afgegraven ten behoeve van de turfwinning. Vanaf de 17^e eeuw is het plangebied waarschijnlijk onder water komen te staan en ook daarvoor was het mogelijk al zeer nat. In 1852 is het gebied drooggemalen, maar uit historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied vanaf het drooggemalen tot op heden nooit bebouwd is geweest.

3.2. Aanbevelingen

De gemeente De Ronde Venen hanteert niet de voorwaarden uit het bestemmingsplan, maar de geactualiseerde archeologische verwachtingskaart. Er hoeft pas archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden bij ingrepen die groter zijn dan 2000 m² en dieper reiken dan 30 cm. Het plangebied is niet groter dan 2000 m², waardoor archeologisch onderzoek niet noodzakelijk is.

Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen, deze conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet zo spoedig mogelijk bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met de InfoDesk (info@cultureelerfgoed.nl).

Literatuur

Centraal College van Deskundigen, 2016: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.0, Gouda.

Koster, L.F.M., 2011: *Gemeente De Ronde Venen. Plangebied Polder de Eerste Bedijking te Mijdrecht. Archeologisch bureauonderzoek*, Den Bosch (BAAC rapport V-11.0069).

Norde, E. / J. van der Roest, 2007: *Archeologisch onderzoek verlegging N201 Tracédeel Amstelhoek*, Houten (Grontmij Archeologische Rapporten 220).

Bijlage 1. Topografische kaart

Legenda

 Plangebied

IDS Archeologie

Projectnaam: Tienboerenweg 15A, Mijdrecht
 Projectnummer: 53950118
 OMnr: 4589748100
 Projectleider: AWI
 Getekend door: VBL
 Schaal: 1:30.000
 Datum: 23-2-2018

NOORDWIJK
 's-gravendijkseweg 37
 Postbus 120
 2200 AC Noordwijk
 T: 071 - 402 95 80
 E: info@ids.nl
 W: www.ids.nl

Ruimte & Ontwikkeling

Milieu
 Archeologie
 Explosieven
 Ecologie
 Water
 Asbest
 Cultuurtechniek
 Bouw
 Infra

Bijlage 2: Periodentabel

